

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН

Інтерес у страхуванні є похідним від старовинного правила страхової справи – «Без інтересу немає страхування». Проте у даний час поняття «інтерес» в практиці і теорії страхування стало багатозначним і застосовується для позначення найрізноманітніших явищ. Цей інтерес може мати різні форми прояву, проте, дуже важливо, щоб він збігався у головному і за своєю суттю.

У взаємозв'язку інтересів учасників страхування необхідно враховувати, що вони є носіями різних, причому специфічних інтересів, а саме: економічних, майнових і страхових.

Різні підходи до розуміння інтересу того чи іншого учасника страхових відносин викликають багато протиріччя під час його реалізації. Особливо ці протиріччя проявляються з юридичної точки зору, оскільки існує проблема узгодженості інтересів суб'єктів страхових відносин при реалізації договору страхування. Перш за все, це стосується чіткого тлумачення термінів, однозначного їх трактування.

Тому для узгодження інтересів учасників страхових відносин, налагодження їх взаємозв'язку, а у кінцевому результаті – для підвищення ефективності страхових відносин, необхідно розмежувати поняття інтересу у страхових відносинах в різних формах його прояву.

Категорію інтересу у страхуванні сучасна наукова думка розглядає з багатьох позицій. Перш за все, виходячи із наявності суб'єктів страхових відносин виділяють інтереси як страхувальника, так і страховика, що відповідно мають свої особливості, кінцеву мету реалізації та є складною системою, частиною відносин у суспільстві (економічний інтерес страховика, страховий інтерес страхувальника). Також інтерес у страхуванні, як прояв страхових відносин, тісно пов'язаний із сутністю об'єкта страхування (майновий інтерес).

Здійснивши аналіз підходів до визначення страхового інтересу вважаємо необхідним виділити таке:

- страховий інтерес – це певна потреба особи (страхувальника, вигодонабувача, застрахованої особи) в отриманні коштів для компенсації можливих втрат при настанні несприятливих обставин, пов'язаних із володінням нею майновими цінностями або нематеріальними благами;
- страховий інтерес не може існувати сам по собі як далека від реальності правова абстракція: він завжди має конкретний характер, обумовлений його неодмінною зв'язаністю з конкретною особою;
- страховий інтерес має бути суб'єктивним, майновим, бути правомірним за своїм змістом і спиратися на юридично значиму підставу;
- страховий інтерес існує, якщо обставини, в яких знаходиться зацікавлена особа, можуть нанести їй шкоду, в тому числі позбавити її яких-небудь вигод.

Страховий інтерес, як прояв страхових відносин, тісно пов'язаний із сутністю об'єкта страхування. Відповідно до законодавства України, об'єктом страхування є майнові інтереси, що не суперечать закону і пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування), з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування) та з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності). Проте саме визначення майнового інтересу у законі відсутнє.

Враховуючи, що майновий інтерес притаманний не тільки страховим відносинам, а є загальноекономічним терміном, то майновий інтерес виражає потребу власника (відповідального розпорядника) майна в збереженні самої речі та можливих благ (вигід), завдяки володінню чи користуванню нею. Отже, майновий інтерес і є об'єктом страхового захисту. У випадку, коли майновий інтерес здійснює страховий захист безпосередньо саме через страхування, з'являється поняття страхового інтересу – майнового інтересу в системі страхових відносин. Майно неможливо застрахувати, можна застрахувати лише майновий інтерес власника чи розпорядника щодо конкретного майна, речі, цінності. Логіку появи страхового інтересу можна відобразити таким чином: майно (придбання, наявність суб'єктом майна, життя, здоров'я, прав, зобов'язань, цінностей); майновий інтерес (щодо збереження речей, цінностей, благ тощо); усвідомлення ризику (втрати, пошкодження, знищення, життя, здоров'я, працездатності, відповідальності перед третіми особами за нанесення їм шкоди); здійснення антиризикової діяльності та захисту майнового інтересу через організацію страхового захисту та вибір його форми – прийняття рішення щодо страхування – страховий інтерес.

Страхові інтереси визначають також як компонент, частину, підсистему майнових інтересів.

Насамперед, це пояснюється тим, що:

- 1) майновий інтерес – це вся система цивільних правовідносин, що охоплює всіх учасників суспільного життя і всі блага в країні та світі, до яких учасники мають законне ставлення;

2) страховий інтерес існує лише в сфері страхування, де він охоплює лише клієнтів страховика і лише ті блага (матеріальні і нематеріальні), які страхувальники на законній підставі застрахували на свою користь чи на користь третіх осіб;

3) безпосереднім носієм страхового інтересу не може бути ні страховик, ні інші учасники, зайняті в страховій діяльності. Всі вони функціонують для реалізації головної мети страхування, а саме – для надання захисту страхового інтересу страхувальника та осіб, пов'язаних з ним цим інтересом безпосередньо (на законних підставах).

Тобто, із викладеного вище можна зробити висновок, що страховий інтерес має відношення лише до страхувальника, і не стосується страховика, оскільки інтерес страховика у страхових відносинах є чисто економічним, тому що реалізується в економічній формі прибутку. Страховик, виплачуючи страхове відшкодування, несе певні витрати, що породжують у нього комерційний антиінтерес. Отже, реалізуючи головну мету страхування, ніякого майнового страхового інтересу він не має, йому економічно не вигідно його реалізовувати. Але, як всякий підприємець, він зобов'язаний вести страхову справу таким чином, щоб реалізувати основну мету підприємницької діяльності – отримання від неї прибутку і присвоєння її тільки при дотриманні головної мети страхування.

Таким чином, майнові інтереси, будучи правовою формою економічних, функціонують у всій суспільного життя людей; їх живими носіями є всі суб'єкти суспільного життя. Страхові інтереси є та частина майнових, яка функціонує тільки в страхуванні, прямими носіями яких є тільки страхувальники. У страховика прямим є економічний інтерес – прибуток.